

Apie trifidus, šviesą ir šešėlius

Gretos Grendaitės ir Tomo Vosylius paroda „NePriSiTaikymai, arba Kai kiekvienas žino geriausiai“ galerijoje „Meno niša“

[Dovilė Stirbytė](#)

Nr. 43 (1149), 2015-12-04

Įsivaizduokime, kad dangų nušvietė paslaptinga kometa ir visi, regėję šį neįprastą įvykį, apako. Prieš tai egzistavęs pasaulis akimirksniu sugriuvo, vertybės apsvirtė aukštyn kojom, veikusios taisyklės nustojo galioti. Mistinės katastrofos ištiktame pasaulyje esame priversti prisitaikyti ir išmokti gyventi pagal naujus principus. Veiksmus atlikti grupelėmis, niveliuotis, būti priklausomi vieni nuo kitų ir nuo to vienintelio šiaudo, į kurį esame stipriai įsikibę, kad nepamestume judėjimo ašies, tarsi kokioje Nyderlandų menininko Pieterio Bruegelio Vyresniojo drobėje „Aklasis veda akluosius“.

Kurį laiką patyrinėjus grafikės Gretos Grendaitės ir skulptoriaus Tomo Vosylius kūrinius parodoje „NePriSiTaikymai arba Kai kiekvienas žino geriausiai“, prieš akis iškyla postapokaliptinio Johno Wyndhamo romano „Trifidų dienos“ užuomazgos scena. Ne tik dėl menininkų subtilaus koketavimo su pasaulio pabaigos įvaizdžiais, bet ir dėl prisilietimo prie šių laikų socialiniame gyvenime aktualių galios primetimo, susvetimėjimo, nužmogėjimo, vartotojiškumo problemų.

Ne viename Grendaitės kūrinyje šmėstelintys šešėliai man primena trifidus: vaikščiojančius, mirtinu geluonimi besispjaudančius ir mėsą ryjančius augalus. Nors jų niekada pavaizduotų nemačiau, net nesapnavau... Tačiau fotografiniu žvilgsniu stebėdama šviesos srauto suformuotus siluetus menininkė pieštuku, parkeriu ir kitokiais rašikliais tarsi suteikia kontūrus šiems fantastiškiems plėšrūnams.

Šešėlius Grendaitė tyrinėja ilgai, įdėmiai ir jautriai; nors dažniausiai sunku įvardyti objektus, nuo kurių jie krinta, kai kuriuos galima įtarti esant augalų, buityje pasitaikančių daiktų (pvz., prekių maišelio), smulkių gamtos objektų tamsiaisiais persekiotojais. Šie man pirmiausia asocijuojasi su melancholija, baime, neužtikrintumu, nuolatinio kismu, o kartu ir su priklausomybe. Gal dar – su vaikyste. O galbūt menininkei šešėliai įdomūs dėl juose glūdinčios paslapties ir subtilios įtampos, dėl beviltiško neišvengiamumo: juk nuo savo šešėlio dar niekas nepabėgo?

O Vosyliui rūpi šviesa, kuri iš dalies nulemia ir jo kūrinių semantiką. Skulptūriniuose objektuose „Mes jau buvome pas jus. Laikas jums mus aplankyti“ (2015), atkartojančiuose gyvenamojo būsto idėją, nepastebimai įtaisyti šviesos šaltiniai byloja, jog viduje kažkas vyksta ir intriguojančiai kviečia pažvelgti atidžiau. Tarsi šnipui pastudijavus viduje vykstančius gyvenimus, galima įtarti, kad objektais siekta iškelti šiandien vis grėsmingai retėjančio „gyvo“ bendravimo, kurį šiuolaikinės technologijos jau kurį laiką nustūmusios į n-tąjį planą, problemą.

Vieno iš skulptoriaus „kubų“ viduje simetriškai pasikartojančiomis linijomis išdėstyti šviečiantys arkiniai langai primena daugiabučio fasadą. Miegamojo rajono pastato įvaizdis čia gali reikšti individualumą, o gal mąstymo modelių supanašėjimą, masiškumą, prisitaikymą. Arba saugų prieglobstį, kuriame galime pasislėpti nuo išorėje vykstančių procesų, nuo socialinių kasdien atliekamų vaidmenų. Nors visa tai, jau seniai susilieję į viena tarsi koks žvėris mišrūnas, tūno mūsų pačių viduje, o pabėgimas yra tik naivi iliuzija.

Vujeristiškai tyrinėjant šių „urvelių“ interjerus, dėmesį patraukia kiaurai pro vieną iš jų matoma judri miesto gatvė. Tuo momentu eisimą sustabdęs šviesoforas regėjimo lauke įrėmina mėlyno automobilio fragmentą, vairuotojas neramiai muistosi, stengdamasis kažkaip įprasminti lėtai bėgančias bergždžio laukimo akimirkas, ritmingai lydymas variklio burzgesio... O Vosylius „namelyje“ paklotas sodriai pilkas kilimas, primenantis užšalusios lavos jūrą, simboliškai prabyla pasaulio pabaigos nuojautomis.

Panašiomis nuotaikomis suskamba ir ne vienas Grendaitės kūrinys: ne tik dėl fantastinių, hibridinių, zombiškų būtybių vaizdavimo, bet ir dėl menininkės kūryboje vis pasikartojančio sprogimo motyvo, niuansuotai simbolizuojančio tarpinę būseną, siaurą pokyčio tarp seno ir naujo ribą, ženkliškai užkoduotas emocijas, pasireiškiančias ir kulminacinio virsmo metu.

Lūžio, pokyčio, pabaigos nuojautą sustiprina ir nelabai jauki parodos erdvę lydinti tyla (ir fiziškai, ir simboliškai), stojanti iškart po lemtingo susidūrimo: tarp gamtos ir žmogaus sukurto pasaulio, tarp tradicijos ir naujovės, tarp žmogaus ir žmogaus... O kartu su tyla – ir tuštumos pojūtis, kuris gana stipriai jaučiamas abiejų menininkų kūrinuose, kaip ir ironija išgrynintų personažų atžvilgiu socialinės pasakos tikrovėje.

Dauguma parodos kūrinių yra sukurti piešinio ir klasikinėmis skulptūros priemonėmis bei technikomis, išskyrus konceptualią juvelyrką ir kelis kitus objektus (pvz., vazoninį augalą). Parodoje nėra tiražinių kūrinių. Toks tiesioginis kūrybinis prisilietimas, žinoma, dar nereiškia, kad kūriniai dėl to savaime geresni nei sukurti pasitelkiant šiuolaikines technologijas ar jau, galima sakyti, tradiciškai šiuolaikiniame mene vyraujančias formas, tačiau parodos erdvėje tvyrantis grynumas šiame nuolatinio skubėjimo, greitos gamybos ir vartojimo pasaulyje daro įspūdį.

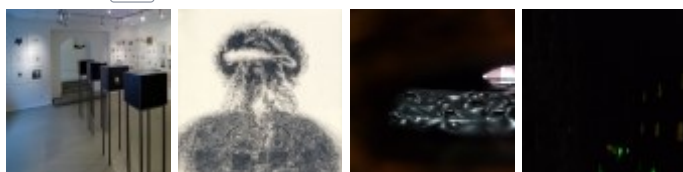
Neseniai teko skaityti kritišką Paulinos Pukytės tekstą (http://www.7md.lt/tarp_disciplinu/2015-11-06/Kiskuciu-laisve) apie gana vienareikšmį didelėse tarptautinėse parodose pristatomą meną. Įdėmiai tyrinėdama Grendaitės ir Vosylius kūrinius matau pavyzdį kitokio meno, nesiekiančio atkreipti dėmesį įmantriomis formomis ar formatais, nustebinti greitu efektu. Parodos autoriai rodo daugiasluoksnį, stipriai su mus supančią tikrovę susijusį pasaulį, meistriškai perkeistą ir neperšantį vienintelės tiesos, – atvirkščiai, polifoniškai atsiveriantį įvairiems perskaitymo būdams.

Paroda veikia iki gruodžio 10 d.

Galerija „Meno niša“ (J. Basanavičiaus g. 13/1, Vilnius)

Dirba antradieniais–penktadieniais 12–18 val., šeštadieniais 12–16 val.

Like < 56

1 CommentSort by **Oldest**

Add a comment...

Aiste Ramunaite · Works at Works at in my own studio

gera paroda,geras tekstas=geriausia 2015 !sveikinu!

Like · Reply · 3 · Dec 2, 2015 10:11pm**Greta Grendaite** · Kaunas

Dėkojam už sveikinimus!!! O dėl geriausios, tai jaučiamės gerokai kukliau.

Like · Reply · Dec 4, 2015 12:51am

 Facebook Comments Plugin

Žymos: [Greta Grendaitė](#), [Tomas Vosylius](#), [NePriSiTaikymai arba Kai kiekvienas žino geriausiai](#), [Meno niša](#), [Dovilė Stirbytė](#), [Pieter Bruegel](#), [Aklasis veda akluosius](#), [John Wyndham](#), [Trifidų dienos](#), [Paulina Pukytė](#)

[I VIRŠU](#)